

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examen bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 69 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Ontwikkelingen in de mondiale autoproductie

---

1 maximumscore 1

global shift / uitschuiving

2 maximumscore 1

Juiste verschillen zijn:

- In Japan vond de opkomst van de autoproductie eerder plaats dan in China.
- In Japan is de autoproductie door Japanse bedrijven ontwikkeld, in China is de toename van de autoproductie voor een groot deel het gevolg van buitenlandse investeringen.

3 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat

- de werkgelegenheid is afgenomen 1
- de werkgelegenheid meer gericht is op innovatie / ontwerp / onderzoek / minder gericht is op de productie zelf 1

4 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- Met Volvo haalt Geely moderne technische kennis binnen het bedrijf.
- Met Volvo kan Geely de (nog steeds) grote westerse markt beter bedienen dan met (daar onbekende) Chinese auto's.
- Een westers automerk als Volvo is gewild in opkomende markten / China.

per juiste reden

1

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat in Shanghai een hooggeschoolde arbeidsmarkt aanwezig is.	
6	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • enerzijds door de overname flink geïnvesteerd zou worden in Volvo / het voortbestaan van het Zweedse merk Volvo werd gegarandeerd / de werkgelegenheid in Zweden en België (in ieder geval voorlopig) bleef bestaan • en anderzijds de besluiten omtrent de bedrijfsvoering in Chinese handen kwamen / het gevaar bestaat dat de productie van Volvo op termijn helemaal naar China zal worden verplaatst 	1 1

Opgave 2 – Buitenlandse investeringen in Mozambique

7	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Portugal • Dit land is de voormalige kolonisator van Mozambique 	1 1
8	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • de economie in de genoemde landen sinds eind jaren negentig snel is gegroeid (oorzaak) • waardoor die landen steeds meer behoefte hebben aan grondstoffen / landbouwproducten (uit onder andere Mozambique) (gevolg) 	1 1
9	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat <ul style="list-style-type: none"> • de komst van buitenlandse investeerders de overheid van Mozambique (belasting)inkomsten oplevert • terwijl lokale boeren hun grond kwijt kunnen raken / in conflict kunnen komen met de buitenlandse investeerders 	1 1
10	maximumscore 2 Juiste aanwijzingen zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Het gas dat in de havens van Mozambique wordt aangevoerd wordt grotendeels doorgevoerd naar Zuid-Afrika. – De elektriciteit die in Mozambique wordt opgewekt wordt grotendeels geëxporteerd naar Zuid-Afrika. – Maputo is een doorvoerhaven. <p>per juiste aanwijzing</p>	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Vulkanisme op IJsland

- 11 maximumscore 3**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- vanuit het centrale deel van IJsland de gesteenten naar het westen en oosten steeds ouder worden 1
- Uit de uitleg moet blijken dat
- dwars door IJsland de Midden-Atlantische Rug loopt / een divergente plaatgrens loopt (oorzaak) 1
  - waardoor midden in IJsland steeds nieuw gesteente wordt gevormd / de oudere gesteenten steeds verder naar het westen en oosten worden verplaatst (gevolg) 1
- 12 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- gedurende de uitbarsting (een deel van) het ijs op de vulkaan zeer snel smolt (oorzaak) 1
  - waardoor plotselinge overstromingen / modderstromen ontstonden (gevolg) 1
- 13 maximumscore 3**
- A: lage luchtdruk, B: hoge luchtdruk 1
- Een juiste argumentatie is:
- Op het noordelijk halfrond stroomt lucht met de wijzers van de klok mee rond een hogedrukgebied 1
  - en tegen de wijzers van de klok in rond een lagedrukgebied 1

Opgave 4 – De Falaises in Normandië

- 14 maximumscore 2**
- sedimentgesteenten 1
  - aan de (interne) gelaagdheid 1
- 15 maximumscore 3**
 Uit de beschrijving moet blijken dat
- de golven (bij een storm) de kiezels optillen 1
  - en tegen de voet van het klif slaan 1
  - waardoor het klif wordt ondergraven / instabiel wordt (en uiteindelijk instort) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

- fysische / mechanische verwerking: 1
Manieren waarop deze vorm van verwerking plaatsvindt, zijn:
  - Door temperatuurwisselingen zet het gesteente uit en krimpt weer in, waardoor het gesteente in stukken breekt.
  - Plantenwortels groeien in scheuren. Wanneer de wortels in omtrek toenemen duwen ze de scheuren verder uit elkaar.
- chemische verwerking: 1
Manieren waarop deze vorm van verwerking plaatsvindt, zijn:
  - Neerslagwater lost kalksteen op en maakt zo gaten / gangen in het gesteente.
  - Planten maken zuren aan, waardoor kalksteen sneller in water oplost.

Opmerking

Alleen bij een juiste combinatie van het type verwerking en een juiste omschrijving van de manier waarop dat type verwerking plaatsvindt, dient 1 scorepunt te worden toegekend.

17 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- in het Pleistoceen de rivieren (door de ligging van het ijs) werden afgebogen naar het westen 1
- waarbij de rivieren een dal uitschuurden (dat nu het Nauw van Calais / de Straat van Dover is) 1

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – Klimaten in Zuidoost-Azië

---

18 maximumscore 2

- diagram a: Yangon
- diagram b: Singapore
- diagram c: Bangkok
- diagram d: Hanoi

- indien vier antwoorden juist 2
- indien drie of twee antwoorden juist 1
- indien één of geen antwoord juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • in de maanden november tot en met maart boven het vasteland van Zuidoost-Azië hogedrukgebieden overheersen (en lagedrukgebieden ten zuiden van de evenaar liggen / de ITCZ ten zuiden van de evenaar ligt) (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • waardoor boven het vasteland van Zuidoost-Azië een afluende wind ontstaat (die nauwelijks neerslag brengt) / de lucht daalt (en er geen sprake is van condensatie) (gevolg) 	1
20	maximumscore 2 Uit de beschrijving moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • richting het noorden het natte moessonseizoen steeds later begint en eerder eindigt / steeds korter duurt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Dit komt doordat het zuiden langere tijd onder invloed staat van de ITCZ / aanlandige winden dan het noorden 	1
21	maximumscore 2 Een juiste uitleg is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door de grote hoeveelheden neerslag tijdens de natte moesson treden de rivieren buiten hun oevers (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • waardoor vruchtbaar slib wordt afgezet in de laaglanden / deltagebieden (gevolg) 	1

Opgave 6 – Palmolie in Zuidoost-Azië

- 22 maximumscore 1**
Vietnam en Thailand kennen een droge periode (en er zijn dus geen optimale groeiomstandigheden voor oliepalmen).
- 23 maximumscore 3**
- De productie groeit sneller dan de export 1
  - Juiste oorzaken zijn: 2
    - Er wordt meer geproduceerd voor de eigen markt.
    - Er wordt meer palmolie bewerkt vóórdat deze geëxporteerd wordt.

Opmerking

Voor iedere juiste oorzaak 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
24	maximumscore 3 Juiste beschrijvingen zijn:	
	• Door de toenemende mondiale vraag naar biobrandstof wordt een steeds groter oppervlak gebruikt voor de productie van palmolie	1
	• waardoor minder landbouwgrond beschikbaar is voor de productie van voedsel	1
	• zodat de voedselprijzen voor de lokale bevolking stijgen (en zij soms moeten gaan bedelen)	1
	of	
	• De man in de tekening denkt de aarde te redden door biobrandstof te tanken in plaats van fossiele brandstof	1
	• maar als de productie van biobrandstof toeneemt, verliezen kleine boeren hun grond	1
	• waardoor er een toename van de armoede onder een deel van de bevolking kan ontstaan	1
25	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	• de productie / de teelt van palmolie vooral plaatsvindt in de periferie / de nadelige gevolgen van de palmolieteelt vooral merkbaar zijn in de periferie	1
	• terwijl de verwerking / de consumptie (van de producten die gemaakt worden van palmolie) vooral plaatsvinden in centrumlanden	1

Leefomgeving

Opgave 7 – Ruimte voor de rivier bij Nijmegen

- 26 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- bij Nijmegen sprake is van een flessenhals / de bebouwing (aan beide oevers) tot (vrijwel) aan de rivier reikt (oorzaak) 1
  - waardoor bij hoogwater het water hier nog hoger zal worden opgestuwd / er een verhoogd overstromingsrisico is (gevolg) 1
- 27 maximumscore 2**
- de Ooijpolder inrichten als noodoverloopgebied: nationale schaal 1
  - het afgraven van de uiterwaard bij Lent: lokale / regionale schaal 1

Opmerking

Alleen bij een juiste combinatie van maatregel en schaalniveau dient 1 scorepunt te worden toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Juiste argumenten zijn:

- De Ooijpolder ligt in Nederland ver stroomopwaarts, de maatregel heeft daardoor effect over een relatief lang traject in Nederland.
- De Ooijpolder is relatief dunbevolkt.
- In de Ooijpolder zijn relatief weinig bedrijven gevestigd.
- In de Ooijpolder bevindt zich relatief weinig (dure) infrastructuur.

per juist argument

1

29 maximumscore 2

Juiste voordelen zijn:

- De uiterwaard is, in tegenstelling tot de Ooijpolder, niet bewoond.
- De uiterwaardafgraving heeft bij iedere hoogwatersituatie effect op de waterstand (en de inrichting van de Ooijpolder als noodoverloopgebied alleen bij zeer extreme hoogwaterstanden).

per juist voordeel

1

Opgave 8 – De wijk Roombeek in Enschede

---

30 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat in die periode de (arbeidsintensieve) textielindustrie werd verplaatst naar lagelonenlanden.

31 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- suburbanisatie leidde tot het vertrek van kansrijken / een concentratie van kansarmen in de wijk (oorzaak) 1
- waardoor er een opeenstapeling van problemen ontstond / de wijk in een neerwaartse spiraal terechtkwam (en de leefbaarheid achteruit ging) (gevolg) 1

32 maximumscore 2

Juiste verschillen zijn:

- De VINEX-locatie Roombeek ligt binnen de bestaande stad, terwijl VINEX-locaties in de Randstad aan de stadsrand liggen.
- De VINEX-locatie Roombeek is veel kleinschaliger dan de VINEX-locaties in de Randstad.
- De VINEX-locatie Roombeek is een herinrichtingsgebied / een saneringsgebied en dat zijn de meeste VINEX-locaties in de Randstad niet.

per juist verschil

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 3

Juiste kenmerken zijn:

- de ligging vlak bij de binnenstad van Enschede
- de moderne VINEX-woningen
- de aanwezigheid van veel culturele voorzieningen
- de goede openbaarvervoersmogelijkheden
- de aanwezigheid van veel industrieel erfgoed

per juist kenmerk 1

34 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- in Roombeek veel industrieel erfgoed aanwezig is 1
- en dat erfgoed vormt gewilde bedrijfsruimte voor kunstenaars / creatieve bedrijven 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: MVMA, World Motor Vehicle Data, OIGA Statistics, 2009

bron 2 vrij naar: Het Parool, 26 februari 2011

Opgave 2

bronnen 1 en 2 vrij naar: Scholz, F., Globalisierung, Diercke Spezial, Braunschweig, 2010

Opgave 3

bron 1 vrij naar: http://www.geo.uu.nl/jcu/vbergen/vulkanisme_1.pdf

bron 2 bron: Cito en vrij naar: http://vorige.nrc.nl/multimedia/archive/00280/150410VP_aswolkvulk_280528a.jpg

Opgave 4

bron 1 bron: Cito

bron 2 vrij naar: www.zeevogelgroep.nl

bron 3 vrij naar: Berendsen, H.J.A., De vorming van het land

Opgave 5

bron 1 vrij naar: www.klimadiagramme.de en www.climatediagrams.com/climate.php

Opgave 6

bron 1 vrij naar: Praxis Geographie 3/2011 p 12 en
<http://www.taskforceduurzamepalmolie.nl/>

bron 2 vrij naar: http://photos.mongabay.com/07/indo_mal-palm_oil-600.jpg

bron 3 vrij naar: <http://libereterrevideo.over-blog.com/categorie-11331864.html>

Opgave 7

bron 1 bron: Cito

bron 2 vrij naar: Google Earth, KMZ-bestand 'Ruimte voor de Rivier',
www.edugis.nl

bron 3 vrij naar: www.edugis.nl

bron 4 vrij naar: www.edugis.nl

Opgave 8

bron 1 vrij naar: www.roombeek.nl

bron 2 vrij naar: Topografische Dienst, Grote Provincie Atlas, 1:25.000, 1991

bron 3 vrij naar: [http://www.enschede-stad.nl/projecten.php?
project=Roombeek&foto=4](http://www.enschede-stad.nl/projecten.php?project=Roombeek&foto=4)